

Høring – Forslag til endringer i salærforskriften om tolkers godtgjørelse

Det vises til høringsnotat av 14. oktober 2022 der Justis- og beredskapsdepartementet foreslår å endre regelen i salærforskriften § 2 første ledd om godtgjørelse til tolker. Her foreslås det en reduksjon av tolkers godtgjørelse fra 4/5 til 2/3 av rettshjelpsatsen. Vi i Hero Tolk vil videre i dette høringssvaret begrunne hvorfor vi mener en slik reduksjon vil være uheldig.

Hero Tolk AS er leverandør av språk- og tolketjenester for offentlig og privat sektor, og leverer etter avtale tolketjenester til blant annet politiet. I rammeavtalen Hero har med politiet honoreres tolker som benyttes i straffesaker iht. salærforskriften § 2.

Som nasjonal formidler av tolketjenester forutsetter Hero Tolk at kvalifiserte tolker skal benyttes ved alle tolkeoppdrag i offentlig sektor, jf. Tolkeloven § 7. Erfaringsmessig opplever Hero Tolk imidlertid at det er mangel på flere aktive tolker og at det offentlige, deriblant politiet og domstolene, fortsatt har et stort behov for at det kvalifiseres flere tolker. Tolkning er i all hovedsak et frilansbasert yrke, noe som blant annet innebærer en høy andel turnover blant kvalifiserte tolker¹. Hero Tolk er bekymret for hvilke signaler en reduksjon av tolkesalæret vil gi til kvalifiserte tolker og mener dette både vil bidra til å demotivere tolker som har startet kvalifiseringsløpet, samt medføre at en større andel av de best kvalifiserte tolkene velger å gå ut av tolkeyrket. Å miste kvalifiserte tolker innebærer en stor risiko for offentlig sektor og kan få konsekvenser for minoritetsspråkliges rettssikkerhet og likeverd.

Frilansbasert yrke med lav inntjeningsmulighet

Tolkeyrket er som nevnt tidligere for det meste et frilansbasert yrke som preges av uforutsigbar oppdragsmengde. Dette innebærer at tolker ikke har en sterk tilknytning til en bestemt oppdragsgiver, men tilbys timebaserte oppdrag. Oppdragene utføres for tolkens egen regning og risiko, og tolkens honorar dekker både tolkens fortjeneste og utgifter. Som frilansere har tolker også færre sosiale rettigheter enn ordinære arbeidstakere og faller som hovedregel utenfor arbeidsmiljøloven, ferieloven og lov om obligatorisk tjenstepensjon.

Tolkebransjen er ikke regulert med tariff eller minstesatser og er derfor preget av svært lave timepriser. Mer enn halvparten av tolker melder inn til IMDi at de tilbys honorar under statlig regulerte minstelønninger. I et marked uten standardiserte satser for tolkeoppdrag, har tolkesalæret etter salærforskriften vært retningsgivende, men ikke bindende for andre offentlige instanser. Sammenhengen mellom lønn- og arbeidsvilkår og ubenyttet kapasitet hos kvalifiserte tolker er et gjennomgående tema i IMDis undersøkelser. Mye tyder på at lave tolkelønninger har bidratt til dagens situasjon der ukvalifiserte tolker antas å være i flertall blant aktive tolker.

¹ <https://www.imdi.no/contentassets/86c1ec97e9a64c87bb607997142944d3/rapport---kunnskapsutviklingsprosjekt-delprosjek-3-fremtidig-behov.pdf>

God utnyttelse av fellesskapets ressurser

Departementet stadfester i sitt forslag at det er viktig å opprettholde kvalitet i leveransene fra tolker til justissektoren. Hero Tolk mener denne kvaliteten kun kan opprettholdes ved å sikre tolker tryggere og mer forutsigbare lønn- og arbeidsvilkår ved tolking for offentlig sektor.

Undersøkelser utført blant tolker viser at tolkens hensyn til inntjening er utslagsgivende for hvilke oppdrag tolken takker ja til. Dårlige lønnsvilkår er på sin side begrensende for tilgangen på kvalifiserte tolker, og særlig begrensende for tilgangen på høyt kvalifiserte tolker². I begrunnelsen for forslaget til reduksjon argumenteres det på sin side for at tolkers kompensasjon ved tolking for justissektoren bør harmonisere med godtgjørelsen i andre deler av offentlig sektor. Vi mener det er på sin plass å påpeke at andre offentlige etater allerede honorerer høyt kvalifiserte tolker etter vilkår som er mer gunstige enn det foreslåtte reduserte tolkesalæret. Dette for å sikre at de er attraktive oppdragsgivere for de best kvalifiserte tolkene.

Et eksempel på dette er ved akutte tolketjenester for Helseforetakene, der det foruten høye timesatser også gis kompensasjon til tolken for arbeid utført i ubekvem arbeidstid. Det er per i dag ingen praksis for å kompensere tolken for ubekvem arbeidstid ved oppdrag som godtgjøres etter salærforskriften. Etter vårt syn vil kombinasjonen av redusert tolkesalær og dårligere tilleggsvilkår medføre at justissektoren blir en mindre attraktiv oppdragsgiver for de høyest kvalifiserte tolkene. Dette vil naturligvis være stikk i strid med forslagets intensjon.

Fordi tolkesalæret lenge har vært førende for andre offentlige instanser, kan det argumenteres for at også andre deler av offentlig sektor vil velge å redusere sine tolkehonorar. En slik effekt vil motvirke tolkelovens intensjon om at det utelukkende skal brukes kvalifiserte tolker i offentlig sektor.

Konklusjon

God tilrettelegging for en fungerende kommunikasjon gjennom bruk av tolk er en forutsetning for at det offentlige skal kunne kommunisere forsvarlig med minoritetsspråklige. Bruk av ukvalifiserte tolker har på sin side vist seg å føre til dårligere kommunikasjon mellom parter og lengre saksbehandlingstid for det offentlige. Reduksjon av tolkesalæret vil etter vårt syn medføre at flere av de best kvalifiserte tolkene vil velge seg bort fra yrket. Det vil samtidig medføre at ufaglærte kandidater demotiveres fra å formalisere sine tolkefaglige kvalifikasjoner. Samlet sett vil det medføre en økt bruk av ukvalifiserte tolker både i justissektoren og andre deler av offentlig sektor.

Foruten at dette vil hindre implementeringen av den nye tolkeloven, vil merkostnader knyttet til lengre saksbehandlingstider og/eller gjenopptak av saker der det har blitt brukt ukvalifiserte tolker totalt medføre en større kostnad for samfunnet enn Departementets estimerte besparelse på kr. 21 mil. ved reduksjon av tolkesalæret.

På bakgrunn av dette mener Hero Tolk at forslaget om reduksjon av tolkesalæret bør legges bort.

Med vennlig hilsen,

Ragna Starheim
Daglig leder

Carolina Fredriksen
Fagansvarlig

² <https://www.imdi.no/contentassets/1ce621a308bb4883890084c38410e816/tolkers-arbeidsforhold-og-markedet-for-tolketjenester.pdf>